

Position Paper Veiligheid van Bouwwerken

VNconstructeurs, 7 december 2018

Inleiding

Het ontwerp van constructief veilige (onderdelen van) bouwwerken en het bijdragen aan de realisatie daarvan is de kernactiviteit van de leden van VNconstructeurs.

Al in 2012 organiseerden wij samen met Bouwend Nederland en de OVV, de eerste Dag van de Constructieve Veiligheid waarin onder andere het leren van incidenten centraal stond. Ook in de jaren daarna hebben wij, al dan niet samen met andere partijen, op veel fronten bijgedragen aan de verbetering van de constructieve veiligheid.

Het is wrang maar daarom niet minder waar, dat wij met de OVV moeten vaststellen dat ondanks deze inspanningen, de bouwsector als geheel er nog niet in is geslaagd om structureel goed geborgde constructieve veiligheid te realiseren. Dat baart ons zorgen.

Middels dit position paper geven wij op een aantal onderdelen onze visie op het OVV-rapport naar aanleiding van de instorting van de parkeergarage in Eindhoven, en gaan we in op wat er nodig is om dit resultaat wel te bereiken. Want: **constructieve veiligheid mag op geen enkele manier ter discussie staan.**

Hoofdconclusie OVV

De OVV concludeert dat de bouwsector er onvoldoende in slaagt om het proces van ontwerp en uitvoering zo te organiseren dat de constructieve veiligheidsrisico's voldoende worden beheerst. VNconstructeurs herkent zich, zoals in de inleiding aangegeven, in deze conclusie en de onderliggende verklaringen.

Het rapport van de OVV geeft naar onze mening een duidelijk en compleet beeld van de risicofactoren voor constructieve veiligheid. Het is de waarneming van VNconstructeurs dat de instorting in Eindhoven en het daarop volgende rapport heeft gezorgd voor een hernieuwd momentum bij bedrijven en brancheorganisaties om tot structurele verbetering te komen.

De voornaamste conclusies zijn:

- De bouwsector leert onvoldoende van incidenten
- Constructieve veiligheid is de gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle betrokken partijen

Lerend vermorgen

De OVV constateert dat er de afgelopen jaren vele initiatieven zijn genomen, maar "dat deze nog niet tot substantiële veranderingen hebben geleid". Juist deze constatering was voor VNconstructeurs, Koninklijke NLingenieurs en Bouwend Nederland aanleiding om al in mei 2018 het initiatief te nemen tot een gezamenlijke werkconferentie. De conferentie, die in november 2018 werd gehouden, markeert de start van een constructieve dialoog met alle betrokken partijen met als centrale vraag: Wat is nodig om nu wel tot bestendige resultaten te komen? De inhoudelijke thema's die aan de orde zijn gesteld, komen in grote lijnen overeen met door de OVV benoemde knelpunten. De actieagenda die naar aanleiding van de conferentie wordt opgesteld, wordt in januari a.s. verwacht.

De OVV onderscheidt in haar rapport het leren van incidenten en het leren van risico's. Een initiatief uit het recente verleden, dat niet meer bestaat, is het ABC-meldpunt. De bij dit meldpunt aangebrachte incidenten werden geanalyseerd en sectorbreed gedeeld om van te kunnen leren. VNconstructeurs wil, samen met ketenpartners, onderzoeken wat er nodig is om een dergelijk meldpunt nieuw leven in te blazen en door te ontwikkelen op basis van eerdere ervaringen, en voorbeelden uit andere sectoren. Structureel georganiseerde en gefinancierde borging van de leerervaringen en kennisoverdracht naar alle bedrijven in de bouwsector is een in onze ogen cruciale succesfactor daarbij.

Voor het leren van risico's is het organiseren van professionele tegenspraak in projecten cruciaal. Constructeurs zijn bij uitstek de partijen die deze rol kunnen en willen vervullen. Dit vraagt behoudens vakinhoudelijke kennis ook competenties in het kader van ondernemerschap en communicatie. VNconstructeurs zal, onder andere samen met het Constructeursregister, zich inspannen om deze competenties bij leden verder te versterken. De OVV constateert terecht dat binnen projecten de continue alertheid op veiligheid en risico's niet vanzelfsprekend is. Hier ligt een gezamenlijke opgave voor de ketenpartners om de randvoorwaarden binnen projecten al in de initiatief- en contracteringsfase te creëren waardoor de ruimte voor professionele tegenspraak wordt vergroot.

VNconstructeurs wil daarnaast met bouwers en opdrachtgevers onderzoeken hoe ervaringen binnen projecten kunnen worden gemonitord en best practices breder beschikbaar kunnen worden gemaakt.

Ketenverantwoordelijkheid en regie

Een veilig gebouw begint met een veilig ontwerp. En dat is de kerntaak van de bij elk project betrokken constructeurs. Maar veiligheid is bij uitstek een gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle betrokken partijen, zo constateert ook de OVV. Met de al genoemde werkconferentie op initiatief van VNconstructeurs, Bouwend Nederland en Koninklijke NLIingenieurs is een eerste invulling gegeven aan die gezamenlijke opgave.

Bouwend Nederland en het Opdrachtgeversforum hebben gezamenlijk een aanbeveling ontvangen over de eenduidige verantwoordelijkheidsverdeling en coördinatie. Constructeurs, in welke rol dan ook, dragen van ontwerp- tot en met de opleveringsfase een belangrijk deel van die verantwoordelijkheid. Tevens wordt er door zowel opdrachtgevers als bouwers als toeleveranciers veelvuldig naar de constructeur gekeken als het aankomt op coördinatie. Ook de gesprekken over deze thematiek zijn inmiddels opgestart.

De procesverantwoordelijkheid voor veiligheid is het meest gebaat bij een zo kort mogelijke keten van deelverantwoordelijkheden. Het is van belang om al in de initiatief- en aanbestedingsfase van projecten hierover goed na te denken. In de dialoog tussen opdrachtgevers, ontwerpers en bouwers dient dit verder te worden uitgewerkt.

Voor het maken van eenduidige afspraken over verantwoordelijkheden zijn diverse instrumenten beschikbaar, onder andere in het Kennisportaal Constructieve Veiligheid en in de diverse Algemene Voorwaarden. Onduidelijkheden in projecten ontstaan echter doordat verschillende instrumenten die tussen partijen worden gebruikt in een en hetzelfde project niet op elkaar aansluiten, en omdat in individuele projecten gaandeweg varianten worden ontwikkeld. VNconstructeurs wil samen met ketenpartners nagaan of en hoe deze variatie kan worden verminderd.

Tijdens projecten moet de daadwerkelijke invulling van de vastgelegde verantwoordelijkheden worden geborgd. Wanneer de complexiteit van het project daarom vraagt, moet dat onafhankelijk van het project worden georganiseerd. De kansen en mogelijkheden van elders toegepaste modellen -zoals de Duitse prüfingenieur- zouden hiertoe goed moeten worden beschouwd.

Minder vrijblijvendheid

In de diverse aanbevelingen van de OVV klinkt door dat de vrijblijvendheid bij het borgen van constructieve veiligheid te groot is. Ook tijdens de werkconferentie was een van de observaties dat "de vrijblijvendheid eraf moet". VNconstructeurs onderschrijft deze observatie.

Vaak wordt gerefereerd aan het opleggen van verplichtingen, al dan niet via wetgeving. VNconstructeurs wil samen met de Governance Code, het Opdrachtgeversforum, Bouwend Nederland en eventueel andere betrokkenen, op korte termijn nader uitwerken hoe dit verder vormgegeven kan worden. Wetgeving kan daarbij een optie zijn, maar we zien dat niet als oplossing voor alles. VNconstructeurs wil hierbij nadrukkelijk ook de mogelijkheid van een door de sector zelf gedragen instituut onderzoeken. Ook zonder verankering in wetgeving vinden we overheidsbetrokkenheid daarbij van groot belang.

Tenslotte een enkele opmerking met betrekking tot toetsing en toezicht. Een constructief veilig gebouw wordt gerealiseerd door een goed ontwerp, dat goed uitgevoerd wordt. Interne toetsing en controle door ontwerpers en bouwers zelf, eventueel met inschakeling van een onafhankelijke derde en/of toezicht vanuit de opdrachtgever, is een noodzakelijk onderdeel van de kwaliteitsborging binnen het project. Gemeentelijk toezicht is in de ogen van VNconstructeurs een vangnet. Dat vangnet is noodzakelijk en kan alleen goed functioneren als er voldoende kennis van zaken is, en voldoende daadwerkelijke inzet; of dat nu door een publieke of private toezichthouder wordt ingevuld. Het is goed dat de besluitvorming over de Wet Kwaliteitsborging voor het Bouwen nu weer lijkt te worden opgepakt, omdat dat duidelijk geeft. Tegelijkertijd willen we waken voor de gedachte dat met een private kwaliteitsborger of een versterkte gemeentelijke inzet de constructieve veiligheid geheel geborgd is.